

Imre Henrietta

A nagykanizsai középiskolás fiatalok szabadidő eltöltési szokásai

1. Problémafelvetés

Az urbanizáció, az iparosodás és a gépiesedés következtében megváltozott az emberek életvitele. A munkahelyeken kevesebb fizikai munkát végeznek, egyre több embernek van magasabb iskolai végzettsége, amelynek egy része az ülő életmódhoz vezethet. Ennek köszönhetően az időfelhasználásuk is módosult.

A szabadidőnek a laikus lakosság körében nincs egyértelmű definíciója, minden embernek mást és mást jelent a szabadidő. A társadalmi kööttségek (jövedelemszerzést szolgáló munka, bevásárlás, közlekedés, hivatali ügyintézés) és a fiziológiás szükségletek (pihenés, táplálkozás, higiéné, egészségüggyel való tevékenység) után a fenn maradó időt mindenki másképp tölti el; van, aki a házkörüli munkával, és van, aki a hobbijával, és aki semmittevéssel. A szabadidő eltöltésének módja két féle lehet aktív és passzív. Aktív, ha az egyén részt vesz benne, így például a sportolás, zenélés, hobbi tevékenységek. Passzív szabadidő-eltöltés lényege, hogy nincs különösebb célja a kikapcsolódáson kívül (tévénézés, számítógépezés, sport rendezvények látogatása, színházba/moziba járás).

2. Kutatási cél meghatározása

Célunk, hogy megvizsgáljuk a lakóhelyemen, Nagykanizsán élő középiskolások szabadidő eltöltési szokásait, melyeket a következő kérdésekben fogalmaztam meg:

A mai fiatalok használják-e még a könyveket, mint a szabadidő eltöltés egyik lehetősége? A technikai vívmányok használatát vajon előtérbe helyezik-e, ami a passzív szabadidőeltöltéshez vezet? A sportolás mennyire elterjedt ebben a korcsoportban?

Az iskolatípusok közötti különbségekre is kíváncsi voltam, ezért vizsgáltam a szabadidő eltöltés módját iskolatípusonként (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola) és nemenként.

3. Néhány jellemző szakirodalom bemutatása

Korábbi kutatások is rámutattak arra, hogy szükséges a megvizsgálni a fiatalok szabadidő eltöltésének módjait, mivel egyre inkább szembeötlő a fiatalok körében a szabadidő passzív („időfolyató”) eltöltése. Ezt mutatja az a kutatás is melyet 2004-ben végeztek általános iskola felső tagozatos fiataljai körében. A tv és a számítógép elterjedésének következménye, hogy a fiatalok szabadidejüket a képernyők előtt töltik. Ennek következtében az olvasás is háttérbe szorult, mint szabadidős tevékenység. Az olvasási gyakoriság vizsgálata során kiderült, hogy a fiúk közel fele ritkán vagy egyáltalán nem olvas, a lányoknak csak a 28%-a felelte ezt. A vizsgálatok alapján elmondható, hogy a fiatalok többsége napi 3 órát vagy annál többet nézi a tévét. (1)

A kor előre haladtával, a technika fejlődésével, a számítógép megjelenésének hatására az „időfolyató” tevékenység egyre népszerűbbé vált. Az általános iskolában a számítógépezés még nem foglal el nagy szerepet a szabadidőben, igaz ezek az adatok 2005-ös évre voltak jellemzőek. Ebben a korban a számítógép előtt töltött átlagos idő közel 1 óra volt naponta.(2)

Nagykanizsán végzett kutatás szerint a fiatalok döntő többsége a szabadidejében naponta használja a computert, közülük legtöbben szórakozásra. Hasonló adatok mutatkoztak mind a tévé, mind a számítógép előtt töltött idő mennyiségét illetően, vagyis átlagosan napi 2 órát töltöttek el a gépek előtt. (3)

4. Vizsgálati anyag és módszer

Vizsgálatomat Nagykanizsa 5 középiskolájában végeztem el. A középiskolák közül csak a 10. osztályosokat mértem fel, mert ők vannak abban az életkorban, akiknek nem kell foglalkozni az esetleges iskolaváltás következtében kialakuló környezetváltozással, ugyanakkor még nem foglalkoznak a továbbtanulással sem. Az iskolatípusokat figyelembe véve hármat különböztettem meg: gimnázium, szakközépiskola és szakiskola.

A vizsgálathoz önkitöltős kérdőívet készítettünk el, melynek kérdéscsoportjainak kialakításánál figyelembe vettük a korábbi kutatásokat.

Tervezett elemszámunk 300 fő volt. A vizsgálatunk elemzésében felhasznált kérdőív 234 darab lett. A kapott eredmények elemzéséhez T-próbát és khi-négyzet próbát alkalmaztunk. A két statisztikai próba mellett végeztünk százalék - és átlagszámítást. 95%-os megbízhatóság mellett, a kapott eredményeket szignifikánsnak minősítettük, ha a $p < 0,05$.

5. Eredmények bemutatása

A vizsgált személyek megoszlását nemek és iskolánként *1. számú táblázat* mutatja be.

A válaszadók életkora 16-tól egészen 19 éves korig terjed, a szakmunkás tanulók között találunk 18-19 éveset is. Az átlag életkor 17 év. Az iskolák között nincs szignifikáns különbség az átlag életkor tekintetében, kisebb eltérés látszik a Zsigmondy iskolában, feltehetőleg az iskola típusa miatt (szakiskola). A fiúk és lányok átlag életkorát összehasonlítva a kapott eredmények között nincs különbség, 17 év.

A nemek tekintetében megvizsgáltam a válaszadók közötti arányt és az iskolatípusonkénti arányt. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók 40%-a (93 fő) fiú és 60%-a (141 fő) lány. A nemenkénti eloszlást iskolatípusonként a *2. számú táblázat* ábrázolja.

Az első hipotézisünk az volt, hogy feltételeztük azt, hogy az iskolatípusok befolyásolják a tanulók szabadidejének a mennyiségét. Kétmintás t-próba segítségével megvizsgálva a szabadidő mennyisége és az iskolatípus közötti összefüggéseket azt mondhatjuk el, hogy mind a három iskolatípust egymáshoz viszonyítva a szabadidő időtartamának elemzésekor szignifikáns különbségeket találtam. A gimnázium-szakközépiskola között szignifikáns különbség van, $p < 0,001$. A legjelentősebb eltérés a gimnázium és szakiskola között van,

$p < 0,001$. Kisebb, de még így is jelentős a különbség a szakközépiskola és szakiskola között ($p = 0,03$). *1. számú ábra*

Hat szabadidős tevékenységet különböztettünk meg a kérdőívben, de egyéni válaszadásra is volt lehetőség. Olvasás, sportolás, tv nézés, számítógépezés/internetezés, színházba/moziba látogatás és a bulizás közül választhattak a diákok, akár többet is. A kapott eredmények alapján azt látjuk, hogy szabadidejükben 132 fő sportol, melynek 48%-a lány és 52%-a fiú.

A számítógépezést 200 fő jelölte meg, melynek 60%-a lány és 40%-a fiú. A 157 fő televíziót néző közül 102 lány és 55 fiú. 87 fő olvas ennek 30%-a fiú és 70%-a lány. 48 fő jár moziba vagy színházba, a színházba/moziba járók közel 4/5-de lány (lány 77%, fiú 23%). 122 fő szokott bulizni, melynek 61%-a lány és 39%-a fiú. A hat szabadidős tevékenységben résztvevő diákok száma több mint a mintában szereplők száma, mert a kérdésre több választ is meg lehetett jelölni. Mint látható a lányokra sokkal inkább jellemzőek az olyan szabadidős tevékenységek, melyek nem igényelnek nagy fizikai erőfeszítést (számítógépezés, tévézés, olvasás stb.)

Az olvasás, mint a szabadidő eltöltés egyik lehetséges módja, az utóbbi időben háttérbe szorult először a televízió, majd a számítógép elterjedése miatt. Ennek ellenére a kutatásunk eredménye azt mutatja, hogy a válaszadók 65%-a (151 fő) olvas a tanuláson kívül. A nemek tekintetében jelentős különbségek vannak, az olvasó lányok száma közel kétszer annyi, mint a fiúké. Az eredmények szerint a $\chi^2 = 5,6$; a $p = 0,01$, az értékek azt igazolják, hogy jelentős különbség van a fiúk és a lányok olvasási szokásainak terén. Szintén a diagramról leolvasható, hogy több lány olvas, mint fiú. *21. számú ábra*

Az iskolatípusok között is szignifikáns különbségek vannak az olvasási szokás terén. A gimnáziumban az olvasás, mint szabadidős tevékenység kimagaslik a többi iskolatípushoz képest. A gimnazisták 81%-a (72 fő), szakközepesek 59%-a (47 fő) és a szakiskolások 49%-a (32 fő) olvas. *3. számú ábra*

A megkérdezettek átlagosan 111 percet, azaz közel 2 órát ülnek a televízió előtt egy hétköznap. Ez az időtartam hétvégét tekintve még magasabb, 172 perc, vagyis majdnem 3 óra. Nincs számottevő különbség a nemek között a televíziózás időtartamát tekintve, ezt erősíti meg a t-próba eredménye $p > 0,05$ ($p = 0,8$). A vizsgálatban résztvevő lányokról elmondhatjuk, hogy többet tévéznek, mint a fiúk. A lányok átlagosan egy hétköznap 112 percet (majdnem 2 órát), a fiúk pedig 109 percet (több mint másfél órát) nézik a tévét. A lányok átlagosan (186 percet) a hétvégén is többet televízióznak, mint a fiúk (151 percet). De akadt olyan diák is, aki hétvégén vagy hét közben egyáltalán nem néz tévét.

A televízió helyét lassan átveszi a számítógép, ezt mutatják az adatok is. Nem mindegy, hogy számítógép előtt töltött időt egy hétköznap vagy egy hétvége szempontjából vizsgálunk, mert a két nap között számottevő különbség van, $p < 0,001$. Az egy hétköznapra jutó átlagos számítógép előtt töltött idő 132 perc (több mint 2 óra), hétvégén 197 perc (több mint 3 óra). Ennél a kérdésnél is voltak olyan tanulók, akik azt válaszolták, hogy nem ülnek a gép előtt hét közben vagy hétvégén. A diákok közül 208 fő a számítógépet internetezésre használja, ezzel szemben a játékot 79 fő és a tanulást csak 62 fő jelölte meg, az összegük azért több mint a minta elemszáma, mert több válasz megjelölésére volt lehetőség, tehát van, aki mindkét tevékenységet végzi. *4. számú ábra*

A szakiskolás és gimnazista fiatalok között a sportolás heti gyakoriságát vizsgálva szignifikáns különbséget kaptam, melyet t-próbával vizsgáltunk ($p = 0,01$). A gimnazistáknál

nagyobb az átlag gyakoriság –szakiskolánál: 1,1 ; gimnáziumnál: 1,9 – a szórás értéke – szakiskolánál: 1,7; gimnáziumnál: 2,1 – és a maximum gyakoriság – szakmunkásnál:7; gimnáziumnál: 9. A sportolás heti óraszámát vizsgálva azt láthatjuk, hogy nincs jelentős különbség a gimnáziumban tanulók és a szakiskolások között ($p=0,3$). A gimnazisták átlagosan heti 2,5 órát sportolnak, míg a szakiskolában tanulók 2 órát. A szórás értéke és a maximális időtartam több a szakiskolásoknál (szórás: gimnázium=3,2 szakiskola=4; maximum időtartam: gimnázium=13 óra, szakiskola= 20 óra). 5. számú ábra

A mintában szereplő iskolások 48%-a sportol rendszeresen tanórán kívül is. Ez kevesebb, mint azok száma, akik megjelölték, hogy szabadidejükben sportolnak (56%). A fiúk 68%-a sportol, míg a lányoknak csak a 34%-a. A rendszeres sportolók több mint fele, azaz 57%-a fiú. Azok, akik rendszeresen sportolnak 66%-uk egyesületben, 13%-uk egyedül és 12%-uk baráttal teszi ezt. A diákok egy héten átlagosan 3 alkalommal (szórás=1,6) mozognak és közel 5 órát (szórás=3,8). Legtöbb diák heti 2, 3 vagy 4 alkalommal sportol. A tanulók 20%-ának heti 2 órát, 22%-ának heti 3 órát tesz ki a fizikai aktivitás. A fiatalok 33 különböző sportot neveztek meg, melyek között vannak egyéni és csapat sportok is. A legtöbben (27%) a focit írták, mint a sportolás egyik formája. Nem meglepő ez a gyakoriság, hiszen több fiú sportol, mint lány és hazánkban ez az egyik legnépszerűbb látványsportág. A megkérdezettek 12%-12%-ának választott mozgásformája a futás és a tánc.

T-próba eredménye, hogy a tanulás eredményessége és a rendszeres fizikai aktivitás között nincs szignifikáns kapcsolat van, mert a chi értéke 0,8, a $p>0,05$ ($p=0,3$). Azok közül, akiknek 4-es vagy magasabb a tavaly év végi átlaga nem sportolnak többen, mint azok közül, akiknek 4 egész alatti a bizonyítványuk átlaga. 6. számú ábra és 3. számú táblázat

Chi² próba elemzése alapján elmondhatom, hogy a fiúk és a lányok sportolási szokásai között szignifikáns különbségek van, mert a $p < 0,05$ (chi érték=17,5; $p < 0,001$). A diagramon is jól látható a hipotézis beigazolódott, mely szerint több fiú sportol, mint lány. *7. számú ábra*

A település mérete nem befolyásolja, hogy a diákok egy héten hány órát sportolnak. Elmondható, hogy a megyei jogú városban, Nagykanizsán, élő fiatalok és a más település típuson élők sportolási ideje között nincs jelentős összefüggés, $p = 0,54$. Nagykanizsán élők átlagosan egy héten 2,5 órát, más településen élők 2,2 órát sportolnak. A gyakoriságot tekintve sincs szignifikáns különbség a Nagykanizsán élő fiatalok és a más településen élők között ($p = 0,32$). *8. számú ábra*

6. Megbeszélés

A nagykanizsai középiskolások körében végzett vizsgálat eredményei alapján elmondható, hogy a 10. évfolyamos tanulóknak átlagosan napi 3 óra szabadidejük van. A tanulók szabadidő mennyiségét vizsgálva az iskolatípusok között jelentős különbség látható a szakiskolások javára (225 perc) a másik két iskolatípussal szemben (gimnázium: 150 perc, szakközépiskola: 197 perc). Feltételezhetnénk, hogy a szakiskolába járó diákok többet sportolnak vagy olvasnak, mint a másik két iskolatípusba járók, mivel több szabadidővel rendelkeznek. Azonban a leggyakoribb szabadidős tevékenység a „számítógépezés”, ezt követi a tévézés és csak ezután következik a sportolás. A gimnáziumban tanulóknak sok elméleti órájuk van, ezért sem meglepő, hogy az ő körükben volt a legmagasabb az olvasási szokás, de feltételezhetjük azt is, hogy a gimnázium a továbbtanulásra készít fel, ezért inkább az érdeklődésükhöz tartozik az olvasás. Az eredmények azt mutatják, hogy a fiatalok egyre több időt töltenek a szabadidejükben „időfolyató” módon, vagyis sokat ülnek a tévé és a számítógép előtt. Naponta ez az idő közel két óra (111 perc) a tévé, és több mint 2 óra (132

perc) a számítógép előtt. Ezekben az adatokban a legszomorúbb az, hogy a tévében filmeket, sorozatokat néznek, a számítógépen interneteznek és játszanak valamilyen számítógépes játékon. A sportolás és a fizikai aktivitás egyre kevésbé jellemző a fiatalok életében. Az iskolatípusok között a sportolás heti gyakoriságát tekintve vannak jelentős különbségek. A gimnazisták gyakrabban sportolnak, de a heti összes időmennyiséget tekintve ugyanannyit, mint a szakiskolások. Bár a vizsgálatban kevesebb a fiú, mint a lány, mégis a fiúk közül többen sportolnak, mint a lányok, viszont azt is láthatjuk, hogy több lány tölti a szabadidejét olvasással.

Feltételeztük, hogy a település nagysága befolyásolja a sportolás mennyiségét és gyakoriságát. Azt gondolnám, hogy több a lehetőség a városban, mint egy kis lélekszámú településen. Az eredmények azt igazolják, hogy nem számít ki, hol lakik, mert ha akar, akkor tud sportolni, még ha a lehetőségek nem is olyan széleskörűek, mint egy megyeszékhelyen.

7. Összefoglalás

A dolgozatom fő célja volt a nagykanizsai középiskolás diákok szabadidő eltöltési szokásainak feltérképezése. A szabadidőn belül kitértem az olvasási, a tévézési, a számítógépezési és a sportolási szokásokra. Vizsgálatomban 5 középiskola, 10. osztályos, nappali tagozatos tanulóival töltöttem ki a kérdőívet, összesen 234 fő kérdőíve került értékelésre.

Az adatok elemzése alapján választ kaptam hipotéziseimre, miszerint szignifikáns különbséget találtunk az iskolatípusok között a szabadidő mennyiségében. A vizsgálat kimutatta azt is, hogy a Nagykanizsán élő 10. évfolyamos tanulók sok szabadidővel rendelkeznek, a gimnazistáknak 150 perc (2,5 óra), a szakközepeseknek 197 perc (több mint 3 óra), míg a szakiskolásoknak 224 perc (több mint 3,5 óra) szabad idejük van átlagosan egy hétköznap. Szabadidejüket főként passzív formában töltik. A több szabadidő nem feltétlenül

vonja maga után a sportolás tényét, bizonyítják az eredmények, vagyis a szakiskolások kevesebbet sportolnak, annak ellenére, hogy több szabadidejük van, mint a többi iskolatípusba járó diákoknak.

Több fiú sportol, mint lány. A fiúk 68%-a, a lányok 34%-a sportol. Ezzel szemben több lány olvas, mint fiú. Az olvasók 70%-a lány.

A válaszadók egy hétköznapi átlagosan 121 percet (2 órát) töltenek a képernyők előtt (televízió és számítógép). Ami azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló hétköznapi szabadidőnek, az átlagosan 3 órának, a 2/3-át töltik a tévé és a számítógép előtt. A számítógép előtt töltött idő mennyisége 20 perccel több, mint a tévé előtt töltötté, mind hét közben, mind hétvégén.

A település típusa és a sportolás ideje és gyakorisága között nincs szignifikáns kapcsolat, vagyis azok, akik Nagykanizsán élnek nem sportolnak többet, mint azok, akik más településen.

Passzív („időfolyató”) szabadidő eltöltés jellemzi a mai fiatalokat. A fizikai aktivitás hiánya pedig számos betegség rizikótényezője, például a már fiatal felnőttkorban kialakuló metabolikus szindrómának.

A vizsgálat tapasztalatai alapján nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az oktatásban a sportolás egészségi hatásainak megismertetésére, és a rendszeres testmozgást, illetve sportolást szokássá alakítani náluk. Fontos feladatnak ítélem meg, hogy ezt a szülőknek, az iskoláknak, a településnek és a társadalomnak együttesen kell megtenniük. Elengedhetetlen a vizsgált korosztály tájékoztatása a sportolás jótékony egészségi hatásairól és azzal a céllal, hogy a sportolás, és a kellő mennyiségű napi rendszerességű fizikai aktivitás szokássá, igénnyé váljon a mindennapjaikban.

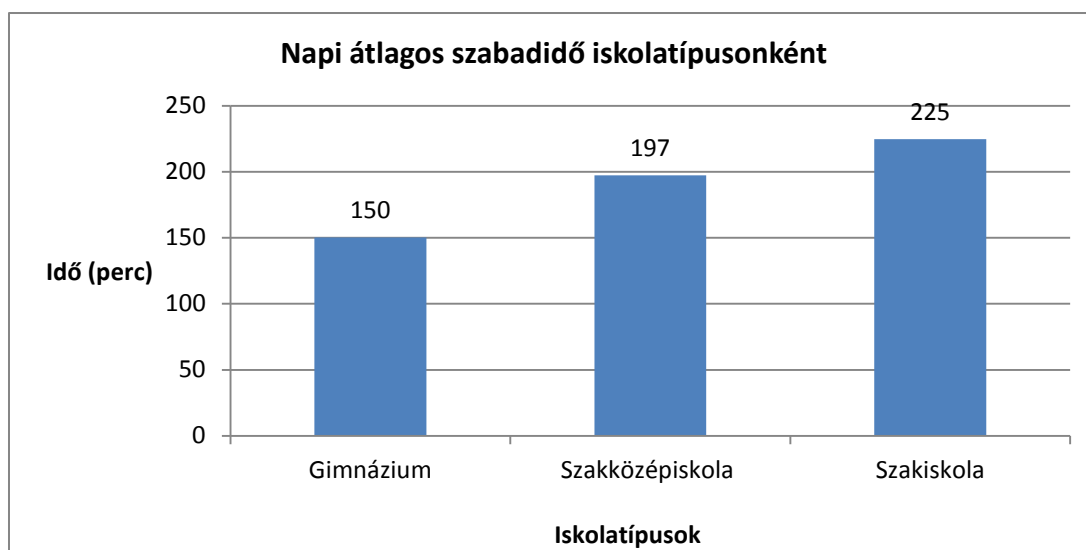
Melléklet

Iskolák	Fiú		Lány		Összesen
	fő	%	fő	%	fő (100%)
Batthyány L. Gimnázium	18	32	38	68	56
Dr. Mező F. Gimnázium	14	22	50	78	64
Thúry Gy. Kereskedelmi	10	21	38	79	48
Cserháti S. Szakközépiskola	19	86	3	14	22
Zsigmondy V. és Széchenyi I. Szakképző Iskola	32	73	12	27	44
Összesen (fő)	93	40	141	60	234

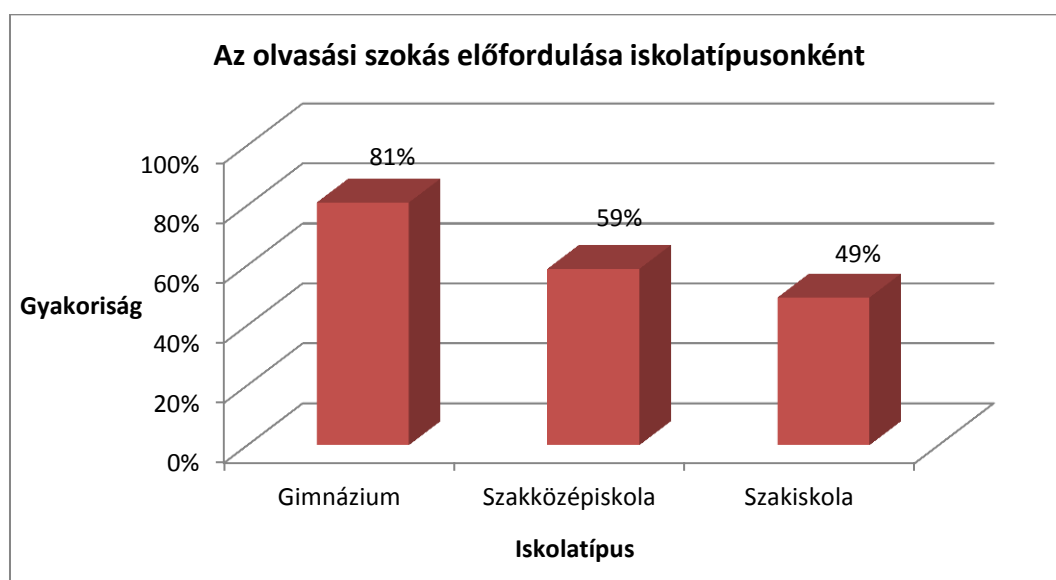
3. számú táblázat: A nemek megoszlása iskolánként

Iskola típusok	Fiú		Lány		Összesen
	fő	%	fő	%	fő (100%)
Gimnázium	24	27	65	73	89
Szakközépiskola	32	40	48	60	80
Szakiskola	37	57	28	43	65
Összesen (fő)	93	40	141	60	234

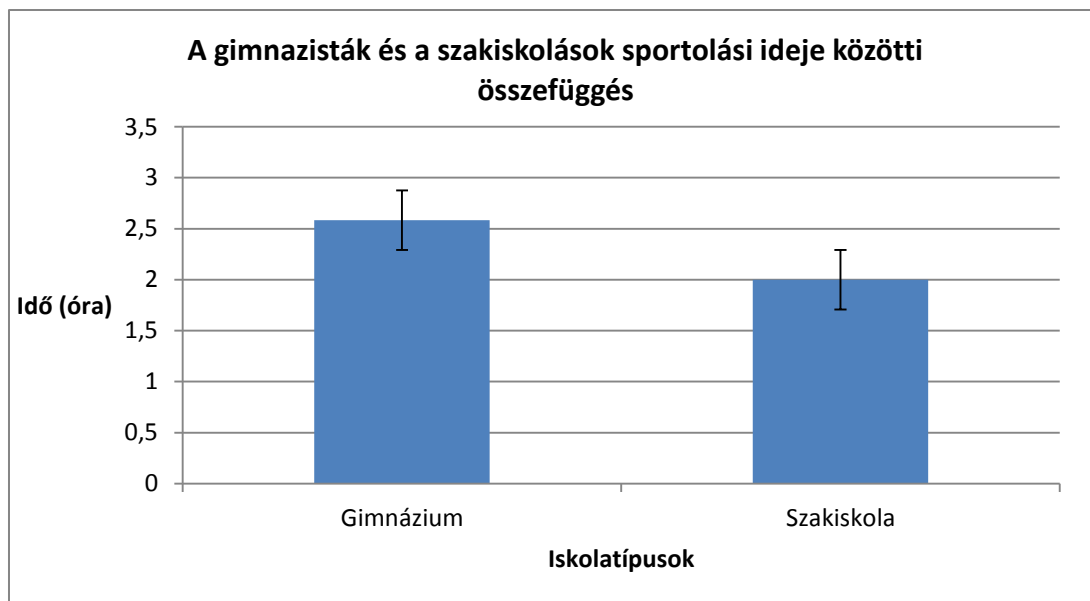
4. számú táblázat: Nemek megoszlása iskolatípusok szerint

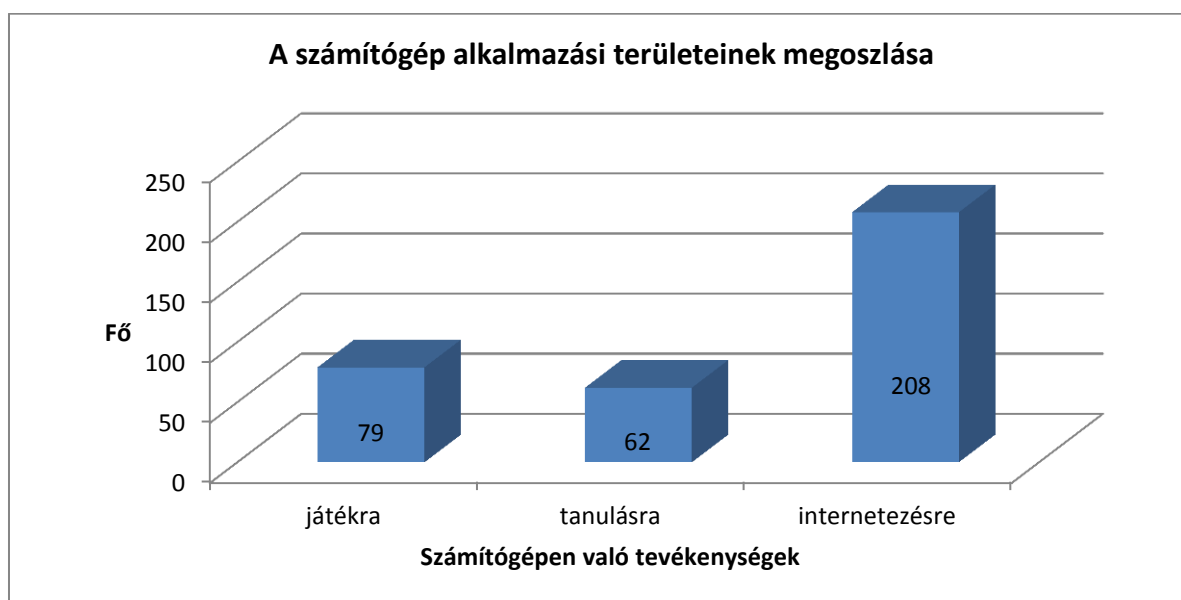
1. számú ábra: A nagykanizsai fiatalok szabadidejének átlag ideje iskolatípusonként

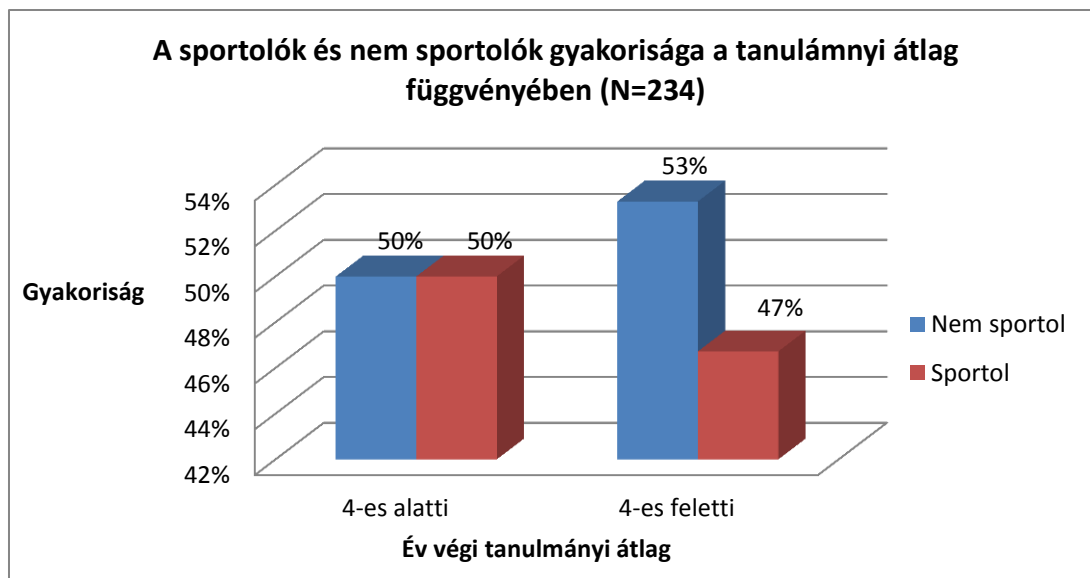
2. számú ábra: Az olvasási szokás előfordulása iskolatípusonként

3. számú ábra: A gimnazisták és a szakiskolások sportolási ideje közötti összefüggés

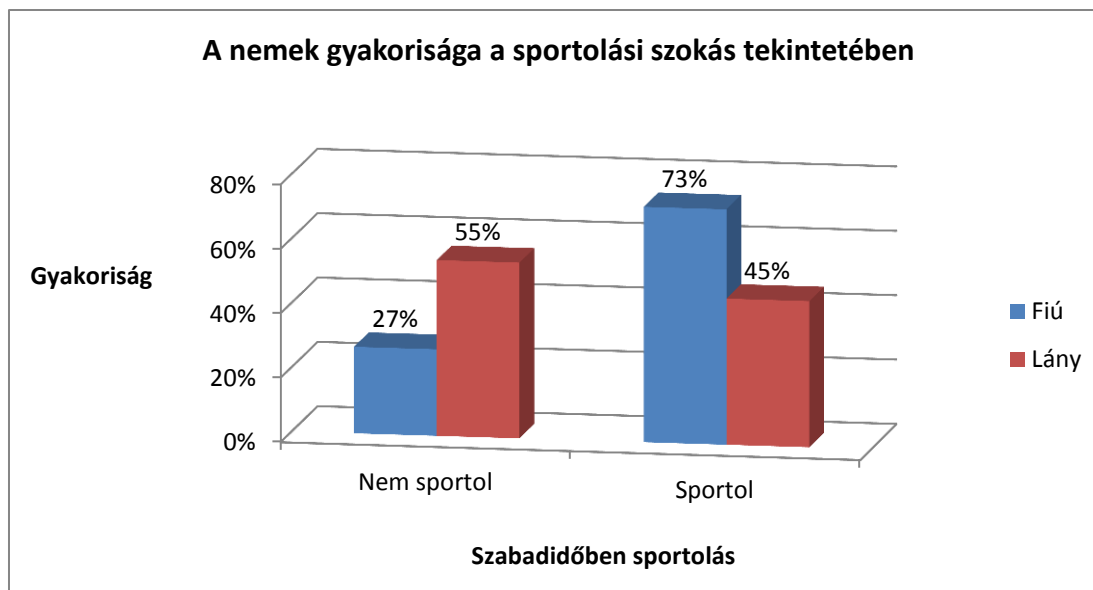
4. számú ábra: A számítógép alkalmazási területeinek megoszlása a diákok körében (N=249, mert több választ jelölhettek)

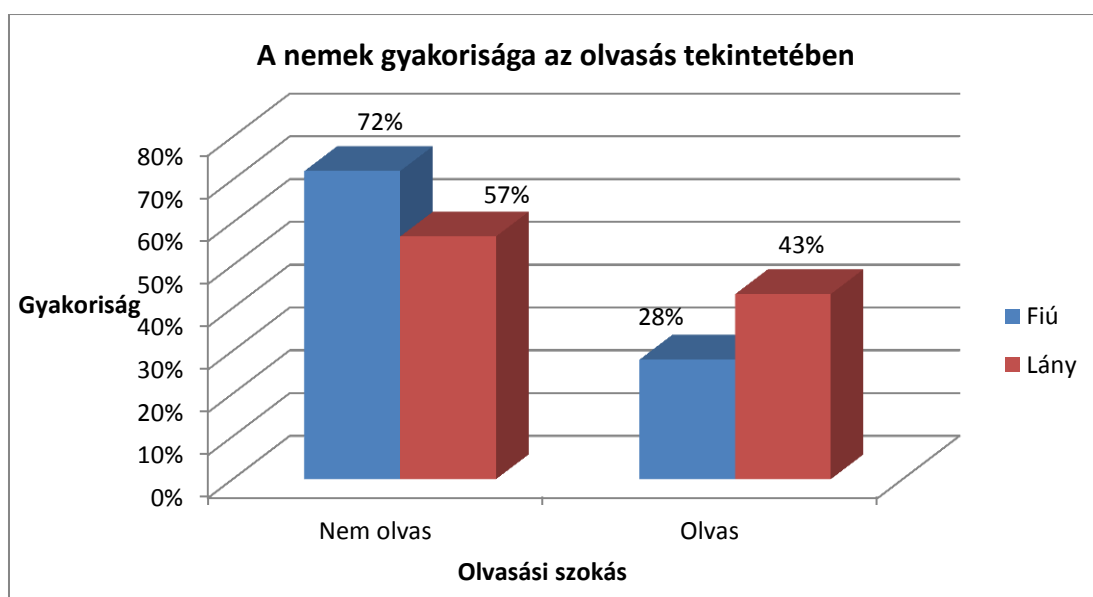
5. számú ábra: A sportolók és nem sportolók a tanulmányi átlag függvényében

	4-es alatti átlag	4-es feletti átlag	Összesen (fő)
Nem sportol (fő)	56	65	121
Sportol (fő)	56	57	113
Összesen (fő)	112	122	234

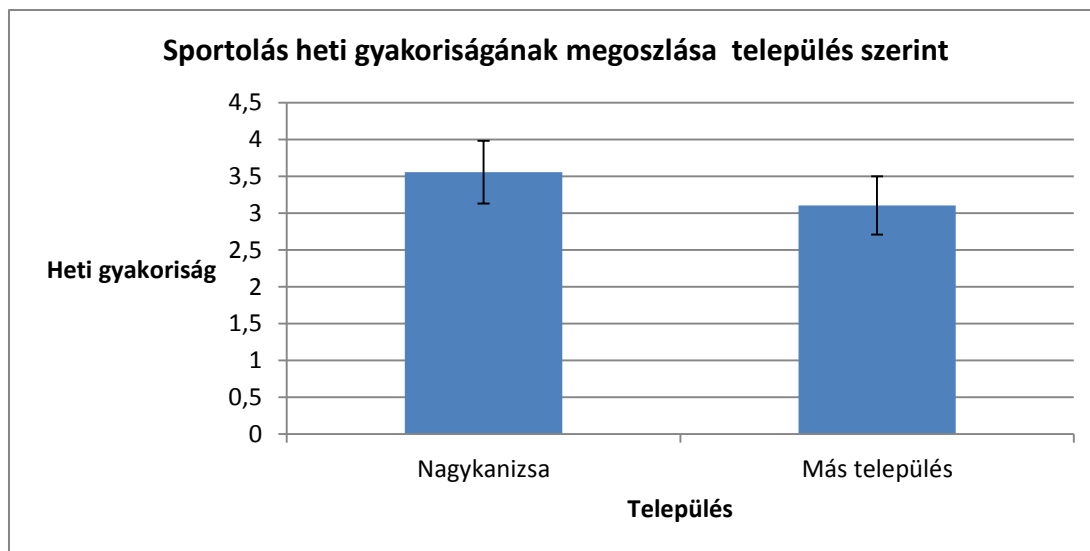
3. számú táblázat: A sportolók és a nem sportolók megoszlása a 4-es alatti és feletti tanulmányi átlag függvényében

6. számú ábra: A sportolási szokások nemek szerinti gyakorisága

7. számú ábra: A nemek megoszlása az olvasás tekintetében

8. számú ábra: A sportolás heti gyakoriságának megoszlása település szerint

Irodalomjegyzék

- (1) Ábrahám Mónika (2006) *12-14 éves gyerekek olvasási, könyv- és könyvtárhasználati szokásai*; Új Pedagógiai szemle; 56. évfolyam; 1. szám; 3-23. oldal)
- (2) Sós Mária; (2005) *10-14 éves diákok számítógép-használati szokásainak vizsgálata*; Új Pedagógiai szemle; 55. évfolyam; 11. szám; 83-99. oldal)
- (3) http://www.echosurvey.hu/user/browser/File/kutatasi_beszamolo/t-nagykani2010.pdf (Letöltés ideje: 2012. 03. 16.)